

Гайдай Олександр Дмитрович

аспірант,

Київський національний університет технологій та дизайну

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0800-2524>

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-334-0-29>

ПРИНЦИПИ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА ЯК ГАРАНТІЇ ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ

Положенням статті 3 Закону України «Про державно-приватне партнерство» від 1 липня 2010 року № 2404–VI передбачено перелік основних принципів здійснення державно-приватного партнерства. В умовах реалізації мети державно-приватного партнерства особливого значення набувають такі принципи як рівність перед законом державних та приватних партнерів та заборона будь-якої дискримінації прав державних чи приватних партнерів; узгодження інтересів державних та приватних партнерів з метою отримання взаємної вигоди [1]. Однозначно можна стверджувати, що перелічені засади направлені на гарантування дотримання правового статусу учасників, створення умов, за яких їх правовий статус буде непорушеним, а інтереси враховані. Цікавою є позиція законодавця, виражена в нормативно-технічному формулюванні самого змісту статті 3 вищезазначеного закону: так, передбачається, що визначені статтею принципи є основними, а тому можна зробити висновок, що в змістовних межах нормативно-правового регулювання державно-партнерства можуть бути передбачені і інші засади.

Окрім зазначеного при дослідженні принципів державно-приватного партнерства варто звернути увагу на положення статті 2 аналізованого закону, якою визначено правові засади державно-приватного партнерства. Так, частина 3 статті 2 містить норму, відповідно до якої відносини, що виникають у зв'язку із державно-приватним партнерством, не можуть встановлюватися або змінюватися іншими законами України, крім законів, що містять

виключно норми щодо внесення змін до цього Закону [1], що в свою чергу наводить на думку про закритість переліку досліджуваних принципів.

Крім вже перелічених законом також передбачено такі принципи, як забезпечення вищої ефективності діяльності, ніж у разі здійснення такої діяльності державним партнером без залучення приватного партнера; незмінність протягом усього строку дії договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства, цільового призначення та форми власності об'єктів, що перебувають у державній або комунальній власності чи належать Автономній Республіці Крим, переданих приватному партнеру; визнання державними та приватними партнерами прав і обов'язків, передбачених законодавством України та визначених умовами договору, укладеного у рамках державно-приватного партнерства; справедливий розподіл між державним та приватним партнерами ризиків, пов'язаних з виконанням договорів, укладених у рамках державно-приватного партнерства; визначення приватного партнера на конкурсних засадах, крім випадків, встановлених законом [1]. Зазначені принципи варто, на наш погляд, відносити до організаційних та договірних, та таких, що додатково реалізують ті, що сліднують із принципу рівності та недопущення дискримінації партнерів.

Аналізуючи наведений перелік принципів, вважаємо, варто погодитись з думкою, що їх наявність свідчить про те, що відносинам, які складаються у межах державно-приватного партнерства, притаманні риси господарсько-правових, а саме господарсько-виробничих, тобто тих, що пов'язані зі здійсненням господарської діяльності, спрямовані на досягнення певної мети (прибутку та/або соціального ефекту) і мають ризиковий характер [2, с. 105].

Цікавим та лаконічним є підхід Європейської економічної комісії ООН, яка у своєму виданні «дещо по-іншому висвітлює обсяг принципів державно-приватного партнерства з огляду на ефективне управління проєктами реалізації такого партнерства. Зокрема, надводяться наступні принципи: participation (принцип залученості обох сторін); descensy (принцип «дружнього тону»); transparency (принцип прозорості процесу); accountability (принцип

підзвітності); fairness (принцип справедливості); efficiency (принцип ефективності) [3, с. 15–16].

Ще одним прикладом розширеного тлумачення принципів державно-приватного партнерства може слугувати результат оцінки державно-приватного партнерства в контексті управління державними інвестиціями в Україні, підготовлений Міжнародним банком реконструкції та розвитку, та у якому описується принцип співвідношення ціни та якості: «Один із добре відомих принципів ДПП полягає в тому, що державний орган платить лише за те, що він отримує в плані кількості (через плату за доступність) та якості (через плату за послуги). У договорах часто передбачено здійснення значних відрахувань за невиконання цих вимог. Якщо державний партнер не зможе здійснювати моніторинг та забезпечувати санкції за невиконання умов договору, цей договір може бути розірваним, а стандарти обслуговування знижуватись. Таким чином співвідношення ціни та якості також може знизитися. Тому оцінювання цього показника має включати дані про те, як часто застосовуються відрахування з плати за доступність або з плати за послуги, та наскільки легко здійснювати такі відрахування» [4, с. 97].

Вважаємо надзвичайно важливим врахувати також принципи, спрямовані на задоволення потреб людини і громадянина, як основного споживача «блага», що є результатом державно-приватного партнерства. Європейська економічна комісія ООН у 2018 році суттєво переглянула концепцію принципів державно-приватного партнерства, виділивши наступні важливі, без урахування яких сам механізм державно-приватного партнерства фактично втрачає сенс: принцип 1 – врахування потреб та вподобань людей щодо проектів державно-приватного партнерства; принцип 2 – реалізація більшої кількості проектів, які є кращими, простішими та орієнтованими на людей; принцип 3 – удосконалення навичок взаємодії та комунікації з людьми; принцип 4 – удосконалення законодавчої та нормативної бази для державно-приватного партнерства, орієнтованого на людей, для досягнення кращого управління та підходу нульової терпимості до корупції; принцип 5 – підвищення прозорості та підзвітності в

проектах шляхом розкриття повної інформації про проекти людям; принцип 6 – зменшення ризиків проєктів для просування критеріїв державно-приватного партнерства, орієнтованих на людей; принцип 7 – сприяння «цінності для людей» у рамках державно-приватного партнерства, а не лише «співвідношенню ціни та якості»; принцип 8 – «екологічна стійкість» державно-приватного партнерства; принцип 9 – заохочення змішане фінансування до того, щоб воно стало невід’ємною складовою сприяння державно-приватному партнерству, орієнтованого на людей; принцип 10 – підвищення фіскальної стабільності державно-приватного партнерства та уникнення ризику так званих «боргових пасток» [5].

Таким чином, принципи державно-приватного партнерства є базовими гарантіями його реалізації. Законодавчо визначені принципи в межах чинного національного нормативно-правового регулювання дещо звужують зміст державно-приватного партнерства, яке повинно розвиватись і змінюватись відповідно до соціальних, економічних та інших умов розвитку суспільства та держави. Тому, широке сприйняття принципів державно-приватного партнерства дозволить ефективніше досягти його мети та мінімізувати ризики у процесі реалізації проєктів.

Список використаних джерел:

1. Про державно-приватне партнерство : Закон України від 01.07.2010 № 2404–VI. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2010. № 40. Ст. 524.
2. Домбровська А. В. Принципи державно-приватного партнерства як віддзеркалення його сутності. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 3. С. 104–106.
3. Guidebook on promoting good governance in public-private partnerships. United Nations. 2008. 91 p. URL: <https://unece.org/sites/default/files/2022-01/ppp.pdf>
4. Державно-приватне партнерство в контексті управління державними інвестиціями в Україні. Оцінка. 2015. 75 с. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/es/495131467995051959/pdf/106249-UKRANIAN-WP-P153935-PUBLIC-Public-Investment-UKR-Web-cover.pdf>
5. Putting the Guiding Principles on People-first Public-Private Partnerships into practice. ECE/CECI/WP/PPP/2018/13. Economic Commission for Europe. Committee on Innovation, Competitiveness and Public-Private Partnerships. Working Party on Public-Private Partnerships (Geneva, 20-21 November 2018). URL: https://unece.org/fileadmin/DAM/ceci/documents/2018/PPP/WP/ECE_CECI_WP_PPP_2018_13-en.pdf